Győri Enikő
Tévedések szomorújátéka

Egy hét elteltével az Európai Unió állam-, illetve kormányfőinek brüsszeli tanácskozása óta még mindig akadnak, akik saját verziójukhoz ragaszkodva tárgyalják a történteket. Pedig a kormányfő az Országgyűlésben pontosan beszámolt a brüsszeli tárgyalásokról, és elmondta az események kristálytiszta krónikáját, levonva a következtetéseket a magyar gazdaságpolitikára nézve is.

Hadd feltételezzem, hogy mindezt nem a rosszindulat, hanem a tájékozatlanság, valamint a tárgy valóban nem mindennapi bonyolultsága magyarázza. Mivel a miniszterelnök delegációjának tagjaként az EU-csúcs kvázi szemtanúja voltam – hiszen az ülésteremben, az őszinteség e szentélyében csak az állam-, illetve kormányfők és a tanács főtitkárságának vezető munkatársai tartózkodhatnak –, szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy végre minden részlet a helyére kerüljön a közvéleményben.

A kronológia száraz, de bevált eszközéhez folyamodom.

A kiinduló helyzet: mindenki elismeri, az eurózónának lépnie kell, hogy a válságot megfékezze. Ez Magyarországnak is létérdeke: a bőrünkön tapasztaltuk az elmúlt hónapok során, hogy ha az eurózóna köhint, mi tüdőgyulladást kapunk. A megoldás – kétségtelenül – nehezen körvonalazódott, de ami tőlünk tellett, megtettük. A magyar elnökségnek kis híján sikerült elfogadtatnia a stabilitási és növekedési egyezményt megerősítő és kiegészítő hatos jogszabálycsomagot. A tanács és az Európai Parlament június utolsó napjaiban végül egyetlen témában nem tudott megállapodni, a szankciók nagyobb automatizmusáról, olyasmiről, amit a most körvonalazódó új szerződés egyébként tartalmazni fog. Így a csomag csak a lengyel elnökség idején, majd féléves késéssel léphetett hatályba a napokban. (El lehet merengeni azon, vajon akkor is idáig fajult volna-e a válság, ha a felek nem makacsolják meg magukat júniusban, és elfogadják az általunk javasolt kompromisszumot – ami a krízis nyári elmélyülésével vált immár lenyelhetővé a korábbi blokkolók számára.)

A múlt heti csúcsot előkészítő dokumentumot december 5-én, hétfőn kapják meg a tagállamok Herman Van Rompuytől, az Európai Tanács elnökétől. Ez alapvetően huszonhetes keretben, az Európai Unióról szóló szerződés konszenzussal történő módosításával javasolja az eurózóna megerősítését, a fiskális koordináció szorosabbra fűzését. Van Rompuy javaslata – amelyet Barroso bizottsági elnökkel és Jean-Claude Junckerrel, az eurócsoport elnökével együtt dolgozott ki – tehát közösségi módszerrel, az uniós kereteken belül ajánl megoldást a válság rövid és hosszú távú kezelésére. Ennek ismeretében alakítjuk ki álláspontunkat, amelyről a miniszterelnök másnap reggel konzultál a szokásos körben, azaz az Országgyűlés elnökéből, a képviselőcsoportok és az érintett bizottságok elnökeiből álló informális testülettel. (A parlamenti egyeztetés e rendjét egy 2004-ben elfogadott törvény határozza meg.) Itt Orbán Viktor kettős célt fogalmaz meg: ha szükséges, módosítsuk a szerződést úgy, hogy az EU 27 tagállamának egysége fennmaradjon; de ha huszonhetes körben nem

állna elő egyhangúság, ne akadályozzuk az eurózónához tartozó tagállamokat az általuk megfelelőnek tartott intézkedések elfogadásában. Kérdésre válaszolva azt is leszögezi: úgy tudjuk, hogy az új szabályok hatálya csak az eurózónára terjed ki. (Ellentétben egyes ellenzéki állításokkal, a jegyzőkönyv tanúsága szerint az ülésen van vita, csak éppen a Fidesz, a KDNP és a Jobbik képviselőjén kívül más nem kér szót.)

Még aznap, de az említett egyeztetés után veszik kézhez a tagállamok a Sarkozy–Merkel-levelet, amely már szélesebbre tárja a kaput a kormányközi megoldás előtt, s így nincs összhangban a Van Rompuy-féle javaslattal. („Kormányközi" megállapodásról beszélünk minden olyan esetben, amikor a tagállamok – megfelelő egyetértés híján – az uniós kereteken és a közös intézményeken kívül kezdeményeznek szorosabb együttműködést valamilyen területen.) December 7-én az állam-, illetve kormányfők „serpáinak" (közvetlen tanácsadóinak) csúcsot előkészítő megbeszélése még inkább a Van Rompuy-változatot támogatja. Eközben zajlik az Európai Néppárt kongresszusa Marseille-ben, többek között Orbán Viktor alelnök részvételével, ahol a téma szintén a válság és a szerződések felülvizsgálata. December 8., csütörtök délutánig két egymással részben versengő dokumentum van tehát forgalomban. Estére szűnik meg a bizonytalanság: az újabb szövegtervezet már határozottan a Sarkozy–Merkel-levélen alapul. Ilyen előzmények után kezdődik csütörtök este fél nyolckor az állam-, illetve kormányfők vacsorája, ahol egyébként – lám, mire volt jó az elnökségünk – magyar bort szolgálnak fel. Hajnal háromig az új gazdaságpolitikai paktum tartalmi kérdéseiről folyik a vita, majd rátérnek az intézkedések jogi-intézményi kereteire. Cameron brit miniszterelnök ekkor közli, hogy csak abban az esetben támogatja a körvonalazódó lépéseket, ha országa bizonyos mentességet kap a pénzügyi szolgáltatások szabályozása alól. A tagállamok ezt elutasítják, joggal tartva attól, hogy Pandora szelencéjéből ki-ki óhatatlanul újabb és újabb, lezártnak hitt kérdéseket húz majd elő. Ekkor lép életbe a Sarkozy–Merkel-levélben vázolt B terv, azaz a kormányközi megállapodás az eurót használó tizenhetek és a hozzájuk önként csatlakozók részvételével. Hajnali öt óráig folyik az olykor kaotikus vita, a teremben és környékén – bocsássák meg nekünk – többeket elnyom a buzgóság, beleértve a diplomatákat és a sajtó egyes munkatársait is…

Ilyen körülmények között kéri Van Rompuy „színvallásra" az Európai Tanács tagjait. Orbán Viktor ekkor két dologra mond nemet: nem ír alá most semmit, és nem vesz részt a ki tudja hányas körben sebtében összehívott tanácskozáson. Itt akár le is tehetném a tollat. Mert mire volt a miniszterelnöknek az Országgyűléstől előzetes felhatalmazása? Először: járuljon hozzá a szerződés módosításához huszonhetes körben. Másodszor: az első opció meghiúsulása esetén ne akadályozza meg, hogy az eurózóna tizenhét résztvevője saját körben találjon megoldást. Arra azonban nem terjed ki mandátuma, hogy e megoldás mellett Magyarországot nyomban – aláírásával! – el is kötelezze. Hiszen az új, kormányközi megállapodás rengeteg ismeretlent rejt. A költségvetési politikák rendkívül szoros, automatikus szankciók lehetőségét is magában foglaló rendszere a fiskális unió felé mutat, hatáskörök olyan mértékű átruházásával Brüsszelre, amely parlamenti jóváhagyást feltételez.

Az ekkorra már holtfáradt résztvevők, hivatalnokok és tudósítók a kialakult helyzetet eltérően értelmezik. A megértést nem segíti, hogy a csúcsértekezlet eredményét összefoglaló nyilatkozat köztes állapotot tükröző szövegét kiadják a sajtónak. A tervezetet az újságírók előbb látják, mint a delegációk. A dán és a magyar

miniszterelnök – amint kézhez kapja a szöveget – helyesbítést kér, bár ellentétes megfontolásból: dán barátaink a feltétel nélküli támogatók, mi pedig a feltétel nélküli elutasítók között találtuk ugyanis magunkat. No és persze elindulnak a nyilatkozatok és tudósítások az alapján, ahogy az egyes szereplők értelmezték a zavaros helyzetet.

Pár órával később, péntek reggel az állam-, illetve kormányfők újra együtt vannak, hogy ünnepélyesen aláírják a horvát csatlakozási szerződést. A ceremónia közben bolgár kollégám jelzi: ők is jóváhagyást fognak kérni a parlamenttől. Egy órával később érkezik a hír, hogy a briteket kivéve mind a kilenc, eurózónán kívüli tagállam konzultálni fog nemzeti törvényhozásával, mielőtt ilyen súlyú kérdésben aláírna. Ekkor tájékoztatom a magyar és a külföldi sajtót; s van, ahol még van is ennek értelme, mert például a BBC már aznap délelőtt korrigálja a korábbi értesülést. Ha azonban a BBC-hez hasonló pontosságra és gyorsaságra nem is lehet minden sajtóorgánum képes (vigaszul: a *Népszava* és az *Index* a *Le Monde*-dal került egy társaságba), az talán javasolható, hogy olvassák el az eurózóna állam-, illetve kormányfőinek a csúcsról kiadott nyilatkozata immár hivatalos szövegét. (http://www.european-council.europa.eu/council-meetings?lang=en). Ez helyesen sorolja fel az országcsoportokat: az euró-tizenhetek mellett a rajta kívüli kilencek nyitva hagyták a csatlakozás kérdését, és parlamenti konzultációt kezdenek fővárosaikban.

A nagy, magányos kivétel az Egyesült Királyság. A szigetországgal kettesben, egy csónakban ülni talán vonzó perspektíva is lehetne, ha nem volna képtelenség: nekik ugyanis tartós felmentésük van az euró átvétele alól, míg hazánknak ugyanez szerződésben rögzített kötelezettsége és stratégiai célja. London döntése még sok vita tárgya lesz. Ahogy egy vezető európai liberális politikus fogalmazott: aki nem ül ott az asztalnál, az maga a menü, tehát őt szolgálják fel. Úgy gondolom, fontos és helyes döntés volt, hogy mi ott vagyunk a tárgyalóasztalnál.

Remélem, mindebből látszik, hogy a magyar álláspont mindvégig koherens volt, nem történt semmiféle visszatáncolás, nem érkeztek magas helyekről telefonok, fenyegetések. A miniszterelnök szigorúan a kapott mandátum és a józan ész szerint járt el, Magyarország érdekei által vezérelve. Mindössze annyi történt, hogy – Martonyi János szavaival élve – valaki eredményt hirdetett, mielőtt a meccset lefújták volna. Amire egyébként Orbán Viktor nemet mondott, az meg sem valósult: nem volt pénteken sem „17 plusz” körű tanácskozás, és nem is írt alá senki semmit.

Az új kormányközi megállapodás részleteinek tisztázása most kezdődik. Egyelőre az sem világos – s ez önmagában is lehetetlenné tett volna bármilyen miniszterelnöki aláírást –, vajon a december 9-i nyilatkozatban foglaltak mikortól, milyen új jogokat és kötelezettségeket rónak majd az euróövezeten kívüli tagállamokra (tehát mi terheli őket az aláírás pillanatától, és mi a közös valuta tényleges bevezetésétől). Megsúgom: az eurózóna országaiban is izgalmas parlamenti csatározások várhatók. A Bundestag elnöke és a luxemburgi kormányfő máris úgy nyilatkozott, meg kell vizsgálni, vajon összeegyeztethető-e a nyilatkozat tartalma saját alkotmányukkal.

Itthon a kormány folyamatosan tájékoztatja majd az Országgyűlést a most induló brüsszeli egyeztetések menetéről, és amikor a megállapodás minden eleme letisztul, tesz majd javaslatot a kormány a törvényhozásnak, hogy csatlakozzunk-e. A lényeg, hogy mi az asztalnál ülünk, hallatszik a hangunk. Így biztosítható, hogy olyan szerződés

szülessen, amelyben a csatlakozók kötelezettségei és jogosultságai egyensúlyban vannak.

Ha illene a válságos időkhöz, akár tévedések vígjátékának is nevezhetnénk a megannyi spekulációt, ami a brüsszeli EU-csúcs kapcsán a sajtóban megjelent. Az igazi tévedés azonban az lett volna, ha vakon igent mondunk egy kiforratlan megállapodásra.

A szerző a Külügyminisztérium EU-ügyekért felelős államtitkára

(Első közlés: *Népszabadság,* 2011. december 17.)